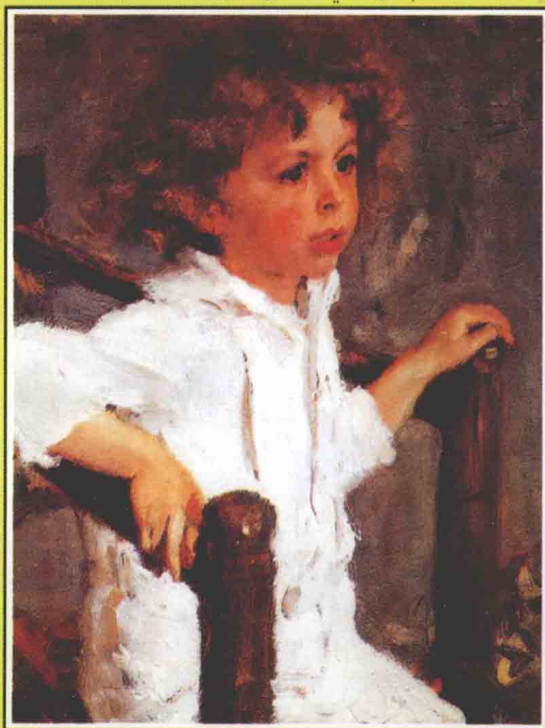

چەت ئەل نادىر ئەدەبىي ئەسەرلىرىدىن تاللانما

بالىلىق دەۋرى

ماكسىم گوركىي [سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى]

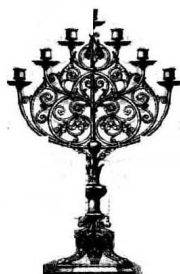
شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى

چەت ئەل نادر ئەدەبىي ئەسەرلىرىدىن تاللانما

بالىلىق دەۋر

ماكسىم گوركىي [سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى]

تەرجىمە قىلغۇچى: مەخسۇم ئېلاخۇن

图书在版编目 (C I P) 数据

童年 / (苏) 高尔基著; 申四知改编; 买合苏木·伊拉洪译.,
—乌鲁木齐: 新疆美术摄影出版社, 2009.6

ISBN 978-7-80658-910-6

I. 童… II. ①高… ②申… ③买… III. 长篇小说 - 苏联 - 缩写
本 - 维吾尔语 (中国少数民族语言) IV. 1512.45

中国版本图书馆CIP数据核字 (2009) 第037192号

بۇ كىتاب جوڭگو بالىلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتىنىڭ 2000 - يىل
12 - ئاي 1 - نەشرى 1 - باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

چەت ئەل نادىر ئەدەبىي ئەسەرلىرىدىن تاللانما

بالىلىق دەۋرى

شىنجاڭ گۈزەل سەنئەت - فوتو سۈرەت نەشرىياتى نەشر قىلدى

شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقاتتى

شىنجاڭ مورتوم (MORTOM) مەتبەئەچىلىك چەكلىك

شىركىتىدە بەت ياسالدى

شىنجاڭ شىنخۇا مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى

2006 - يىل 5 - ئاي 1 - نەشرى، 2009 - يىل 8 - ئاي 2 - بېسىلىشى

فورماتى: 787×970 mm 1/32: باسما تاۋىقى: 7

ISBN 978-7-80658-910-6

باھاسى: 7.50 يۈەن

本书根据中国少年儿童出版社 2000 年 12 月第 1 版第 1 次印刷版本翻译出版。

责任编辑:穆巴拉克·阿帕尔

美术编辑:阿扎提·巴拉提
叶尔江·铁流

责任校对:茹鲜古丽·吐尔逊
艾比布拉·艾力

审 定:亚森·吾不力哈斯木
吐尔洪江·苏里坦

世界经典文学作品赏析

童年 (维文)

买合苏木·伊拉洪 译

新疆美术摄影出版社出版

新疆新华书店发行

新疆摩尔通(MORTOM)印刷有限责任公司制版

新疆新博文印刷有限公司印刷

2006 年 5 月第 1 版 2009 年 8 月第 2 次印刷

开本:787×970 毫米 1/32 印张:7

ISBN 978-7-80658-910-6

定价:7.50 元

如遇质量问题请与新疆美术摄影出版社出版科联系

电话:0991-4521461

ئاپتونىڭ قىسقىچە تەرجىمىھالى

ماكسىم گوركىي (1868 — 1936) سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى پرولېتارىيات يازغۇچىسى، سوتسىيالىستىك رېئالىزملىق ئەدەبىياتىنىڭ ئاساسچىسى. ئۇ نامرات ئائىلىدىن كېلىپ چىققان، گۆدەك چېغىدا دادىسى ئۆلۈپ كەتكەن، 11 يېشىدا تۇرمۇش ھەلەكچىلىكىدە جەمئىيەتتە سەرسان بولۇپ يۈرۈپ، ھاماللىق قىلغان، بولكىخانا ئىشچىسى بولغان، نامراتلار مەھەللىسى ۋە پىرىستانلار ئۆيىنىڭ «جەمئىيەت» ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ دەرسخانىسى بولغان. ئۇ ئەمگەكچى خەلق بىلەن ھەمبەھەش - تەقدىر - داش بولۇپ، كاپىتالىزمنىڭ دەھشەتلىك ئېكسپىلاتاتسىيىسى ۋە زۇلۇمنى ئۆز بېشىدىن كەچۈرگەن. بۇ ئۇنىڭ ئىدىيە ۋە ئىجادىيەت تەرەققىياتىغا مۇھىم تەسىر كۆرسەتكەن.

گوركىي مەدەنىيەت بىلىملىرىنى قېتىرقىنىپ ئۆگىنىپ، 1892 - يىلى ئۆزىنىڭ «باكار شودرا» ناملىق تۇنجى ئەسىرىنى ئېلان قىلىپ، ئەدەبىيات سېپىگە قېتىلغان. ئۇنىڭ دەسلەپكى مەزگىللەردىكى ئەسەرلىرى رېئالىزم ۋە رومانىزم ئۇسلۇبىدا يېزىلغان. ئۇنىڭ «باكار شودرا»، «ئىسكىلنىڭ خوتۇنى» (1895 - يىلى)، «قارچىغا

ناخشىسى» (1895 - يىلى) قاتارلىق ئەسەرلىرى رومان-
تىزملىق ئەسەرلەر بولۇپ، ئۇلاردا ئەركىنلىكنى سۆ-
يۈش، يورۇقلۇققا ئىنتىلىش ۋە باتۇرلۇق - قەيسەرلىك
كۈيلەنگەن، جەڭگىۋارلىق روھ ئىپادىلەنگەن؛ «چىپر-
كاس»، «سەرگەردانلار»، «كونوۋالوف» قاتارلىق ئەسەرل-
رى رېئالزىملىق ئەسەرلەر بولۇپ، ئۇلاردا خەلقنىڭ جا-
پالىق تۇرمۇشى ۋە ئۇلارنىڭ ئالىيجاناب پەزىلىتى تەس-
ۋىرلەنگەن، ئۇلارنىڭ غەزەپ - نەپرەتى ۋە قارشىلىقى
ئىپادىلەنگەن. بۇ ئەسەرلەردىكى باش قەھرىمانلارنىڭ تو-
لسى يېڭى تۇرمۇش يولى ئۈستىدە تىرىشىپ ئىزدىنىد-
ۋاتقان، تۇرمۇشنىڭ ئەھمىيىتى ئۈستىدە ئويلىنىۋاتقان
ۋە ئىدىيىسى كەسكىن ئىچكى توقۇنۇش بىلەن تولغان
كىشىلەردۇر. 1901 - يىلى ئۇ «بورانقۇش ناخشىسى» دېگەن
مەشھۇر نەسرىي شېئىرنى ئىجاد قىلىپ، شىددەتلىك
بوراندا دولقۇن يېرىپ ئۇچىدىغان قورقماس، ئەقىللىق،
باتۇر بورانقۇشنىڭ ئوبرازىنى يارىتىپ، ئىنقىلاب بور-
نىنىڭ يېتىپ كېلىۋاتقانلىقىدىن بېشارەت بېرىپ،
كىشىلەرنى ئۇلۇغ كۈرەشنى كۈتۈۋېلىشقا رىغبەتلەندۈر-
گەن.

1905 - يىلى ئىنقىلاب ھارپىسىدا، گوركىينىڭ ئى-
جادىيىتى تىياتىرغا بۇرالغان، 1901 — 1905 - يىللىرى،
ئۇ ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ «مېشچانلار»، «توۋەن تە-

بىقىدىكىلەر»، «سايدىغۇچىلار»، «قۇياش بالىلىرى» ۋە «ياۋايىلار» قاتارلىق سەھنە ئەسەرلىرىنى يازغان. بولۇپمۇ «مېشچانلار»، «تۆۋەن تەبىقىدىكىلەر» رېئال تۈرمۈشتە-كى ئىشچىلارنىڭ يېڭى ئوبرازى ۋە يېڭى روھىي قىيا-پىتىنى نامايان قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئۆز ھوقۇقى ئۈچۈن كۈرەش قىلىش ئىرادىسى ۋە ئۈمىدۋار كەيپىياتىنى ئى-پادىلەپ بەرگەن، بۇ ئەسەرلەرنىڭ سەھنىدە ئوينىلىشى ئۇچۇرچاڭدىكى رۇسىيە تىياتىر سەھنىسىنى زىلزىلىگە سالغان.

1906 - يىلى گوركىي «ئانا» رومانى ۋە «دۈشمەن» دېگەن سەھنە ئەسەرلىرىدىن ئىبارەت ئىككى مۇھىم ئە-سەرنى يازغان، بۇ ئۇنىڭ ئىجادىيىتىنىڭ يېڭى يۇقىرى پەللىگە يەتكەنلىكىدىن دېرەك بېرىدۇ. «ئانا» رومانىدا دۇنيا ئەدەبىيات تارىخىدا ئاڭلىق ھالدا سوتسىيالىزم ئۈچۈن كۈرەش قىلىدىغان تۇنجى تۈركۈمدىكى پرولېتا-رىيات ئىنقىلابچىلىرىنىڭ قەھرىمانلىق ئوبرازى يارد-تىلغان، ئۇ سوتسىيالىستىك رېئالىزىملىق ئەدەبىياتقا ئاساس سالغان ئەسەر بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. گوركىي ئىككى قېتىملىق ئىنقىلاب ئارىلىقىدا مول ئىجادىيەت نەتىجىلىرىنى ياراتقان، مەسىلەن، «ئوڭلۇق بازىرى» (1909 - يىلى)، «ياز كۈنلىرى» (1909 - يىلى)، «ماتخىي كىرىملىكىنىڭ ھاياتى» (1910 - 1911)، «ئىتالىيە بالىلار

چۆچەكلىرى» (1911 — 1913)، «رۇس بالىلار چۆچەكلىرى» (1912 — 1917) ۋە ئۇنىڭدىن سەل كېيىن تاماملانغان تەرجىمىھال خاراكتېرلىك تىرلوگىيىنىڭ ئالدىنقى ئىككى قىسمى بولغان «بالىلىق دەۋر» بىلەن «كىشىلەر ئارىسىدا» (1913 — 1916) قاتارلىقلار. ئۆكتەبىر ئىنقىلابىدىن كېيىنكى ئون يىل ئىچىدە، گوركىي سالامەتلىكى ناچار بولۇش تۈپەيلىدىن، پەقەت لېنىن توغرىسىدىكى ۋە بەزى يازغۇچىلارنىڭ ئۆزىگە خاس بەدىئىي ئۇسلۇبى ھەم مۇھىم تارىخىي قىممەتكە ۋە پايدىلىنىش قىممىتىگە ئىگە ئەسلىمىلەرنى، شۇنداقلا تەرجىمىھال خاراكتېرىدىكى تىرلوگىيىنىڭ ئاخىرقى قىسمى بولغان «مېنىڭ ئۇنىۋېرسىتېتىم» (1922 — 1923)، «ئارتامونوف ئائىلىسىنىڭ ئىشلىرى» (1924 — 1925) قاتارلىق ئەسەرلەرنىلا يازغان. 1921 - يىلى ئۇ لېنىننىڭ سەمىي مەسلىھەتى بىلەن چەت ئەلگە داۋالانىشقا بارغان. 1931 - يىلى ۋەتەنگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، 1925 - يىلى باشلىغان كۆپ قىسىملىق داستان كەبى غايەت زور ئەسەر «كلىم سامىگىننىڭ ھاياتى» نى ئىشلەشكە كىرىشكەن، بىراق بۇ ئەسەر پۈتكۈزۈلمىگەن ئەسەر بولۇپ قالدى. 1936 - يىلى ئۇ ۋاپات بولۇشتىن بۇرۇن، يەنە «سوۋېت ئىتتىپاقىغا ساياھەت» (1929 - يىلى)، «قەھرىمانلار ھېكايىسى» دېگەن ئەسەرلەرنى ۋە «ئىگۈر بۇلچوققا»

تارىقلار» (1932 - يىلى)، «توۋسگايېق قاتارلىقلار»
(1933 - يىلى)، «ۋاسا ژىزنوۋا» (1935 - يىلى) قاتارلىق
سەھنە ئەسەرلىرىنى، شۇنىڭدەك نۇرغۇنلىغان ئەدەبىي-
يات - سەنئەت نەزەرىيىسى، ئەدەبىي تەنقىد ۋە سىياسىي
ئوبزور ماقالىلىرىنى يازغان.

گوركىي ئۇلۇغ ئەدىب بولۇپلا قالماستىن، بەلكى
مەشھۇر ئىجتىمائىي پائالىيەتچى ئىدى. ئۇ سوۋېت ئىت-
تىپاقى يازغۇچىلار جەمئىيىتىنى تەشكىللەپ قۇردى
ھەمدە سوۋېت ئىتتىپاقى بويىچە تۇنجى نۆۋەتلىك ياز-
غۇچىلار قۇرۇلتىيىنى باش بولۇپ چاقىردى، ئەدەبىيات
ساھەسىدىكى يېڭى كىشىلەرنى يېتىشتۈردى، دۇنيا
تىنچلىقىنى قوغداش ئىشىغا ئاكتىپ قاتناشتى. گور-
كىينىڭ ئەسەرلىرى 1907 - يىلىدىن باشلاپ جۇڭگودا
تونۇشتۇرۇلدى. ئۇنىڭ مۇنەۋۋەر ئەدەبىي ئەسەرلىرى ۋە
ئىلمىي ئەسەرلىرى پۈتۈن دۇنيا پرولېتارىياتىنىڭ ئور-
تاق بايلىقى بولۇپ قالدى.

1

دادام قاراڭغۇراق تار ئۆيىدىكى پولنىڭ ئۈستىدە ئاپ-ئاق كىيىم كىيگەن، يالاڭ ئاياغ، قوللىرىنى كۆكسىگە قويغان ھالدا ياتاتتى؛ ئۇنىڭ كۆزلىرى مەھكەم يۇمۇلغان، يېقىملىق يۈزلىرى قارىيىپ كەتكەن بولۇپ، كۆرۈمىسىز غەلىتە چىشلىرى قورقۇنچلۇق كۆرۈنەتتى.

ئانام تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ، دادامنىڭ پېشانىسىگە چۈشۈپ تۇرغان چاچلىرىنى كىچىك تارغاق بىلەن كەينىگە قايرىپ تاراۋاتاتتى، ئۇ بوم خىرىلداق ئاۋازى بىلەن بىرنېمىلەرنى پىچىرلايتتى، كۆزلىرىدىن يوغان-يوغان ياش تامچىلىرى تارام-تارام تۆكۈلەتتى.

مومام مېنىڭ قولۇمدىن تۇتۇپ تۇراتتى، ئۇ باش-تىن-ئاياغ قارا كىيىم كىيگەنىدى. ئۇمۇ يىغلىغاچ، مېنى ھە دەپ دادام تەرەپكە ئىتتىرەتتى؛ مەن بولسام بۇنىڭغا ئۈنماي، ئۇنىڭ كەينىگە مۆكەتتىم. يەنە كېلىپ، ئۇنىڭ: «داداڭ بىلەن خوشلىشىۋالغىن، ئەمدى ئۇنى ئىككىنچى كۆرەلمەيسەن...» دېگەن سۆزلىرىنىمۇ چۈشەنمەيتتىم.

مەن ئۆزۈممۇ قاتتىق ئاغرىپ، تېخى ئەمدىلا ئورنۇمدىن

تۇرغانىدىم. مەن ئاغرىپ قالغاندا دادامنىڭ مېنى باققاز-
لىقى ئېنىق يادىدا، كېيىن ئۇ تۇيۇقسىزلا غايىب
بولدى، ئۇنىڭ ئورنىغا مومام مېنى باقتى.

مومام سەمىمىي، قىزىقارلىق سۆزلەيتتى، مەن بىر-
رىنچى كۈندىن باشلاپلا ئۇنىڭ بىلەن چىقىشىپ قالدىم،
ئەمدى مەن ئۇنىڭ مېنى بۇ ئۆيدىن تېزرەك ئېلىپ
كېتىشىنى ئۈمىد قىلىۋاتاتتىم.

ئانامنىڭ يىغىسى مېنى ئەنسىزچىلىككە سالدى.
مەن ئۇنىڭ بۇنداق ھالىتىنى بىرىنچى قېتىم كۆرۈشۈم
ئىدى، ئىلگىرى ئۇ ئېغىر-بېسىق، كەم سۆز ئىدى؛
دائىم پاكىز ياسىنىپ يۈرەتتى؛ ئۇ ئېگىز، بەستىلىك
ئىدى. ئەمەلىيەتتە بولسا ناھايىتى رەتسىز كىيىنىۋالغان
بولۇپ، توختىماي ھۆركىرەپ يىغلايتتى، مېنىڭ ئۆيدە
ئۆرە تۇرۇۋاتقىنىمغا خېلى ئۇزاق بولغان بولسىمۇ، لې-
كىن ئۇ ماڭا بىر قېتىمۇ قاراپ قويمىدى.

بىردىنلا ئانام تەسلىكتە ئورنىدىن تۇردى - يۇ، ئەمما
شۇ زامات ئوڭىدىسىغا ئۇچۇپ كەتتى. ئۇنىڭ كۆزلىرى
يۇمۇلۇپ، چىرايى تاتىرىپ كەتتى ۋە كىشىنى چۆچۈت-
دىغان ئاۋازدا: «ئىشىكنى يېپىڭلار! ...» دەپ ۋارقىرىدى.
مومام ئىشىككە يۈگۈرۈپ بېرىپ: «قېرىنداشلىرىم، بۇ
يەردىن نېرى كېتىڭلار، ئۇنى تولغاق تۇتۇپ قالدى» دەپ
ۋارقىرىدى.

مەن ساندۇقنىڭ كەينىدىكى بۇلۇڭغا مۆكۈۋالدىم،
شۇ يەردە تۇرۇپ، ئانامنىڭ داد - پەرياد ئوقۇپ، چىشلىرىنى
غۇچۇرلىتىشلىرىنى، ئۆزىنى ھەر تەرەپكە تاشلاشلىرىنى
كۆرۈپ، قورقۇپ كەتتىم. مومام بولسا ئۇنىڭ يېنىدا
ئولتۇرۇپ، سەمىمىيلىك بىلەن: «ۋالىيۇشا، چىداملىقراق
بولغىن!...» دېدى. ئاپام بىرنەچچە قېتىم ئورنىدىن تۇر-
غان بولسىمۇ، شۇ زامات يەنە يىقىلىپ چۈشتى. بىر-
دەمدىن كېيىن قاراڭغۇدا بىردىنلا بوۋاقنىڭ يىغلىغان
ئاۋازى ئاڭلاندى. مومام: «ئوغۇل ئىكەن!» دېدى. مەن بۇ-
لۇڭدا ئۇخلاپ قاپتىمەن، باشقا ئىشلار ئېسىمدە يوق.

كېيىنكى ئىشلاردىن پەقەت بىرنەرسىلا ئېسىمدە
قايتۇ: يامغۇر يېغىۋاتقان بىر كۈنى، قەبرىستانلىقنىڭ
بىر بۇلۇڭىدا، دادامنىڭ جەسەت ساندۇقىنىڭ چوڭقۇر
گۆرگە چۈشۈرۈلگەنلىكىنى كۆردۈم، گۆرنىڭ يېنىدا
مەن ۋە مومام بىللە تۇراتتۇق، مومام بېشىنى ساڭگى-
لىتىپ ئۇزاققىچە جىم تۇردى. گۆر يەر بىلەن تەڭ
تىندۈرۈلغان بولسىمۇ، مومام يەنىلا شۇ يەردە تۇراتتى.
كېيىن مومام مېنى يېتىلەپ ماڭدى. قاشا تامدىن چى-
قىۋاتقاندا، مومام مەندىن: «سەن نېمىشقا يىغلىمايسەن؟»
دەپ سورىدى. مەن: «يىغلىغۇم كەلمىدى» دېدىم.

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، مەن، مومام ۋە ئانام
ئۈچىمىز پاراخوتنىڭ كىچىككىنە خانىسىدا ئولتۇرۇپ

كېتىپ باراتتۇق. ئەمدىلا تۇغۇلغان ئۆكۈم ئۆلۈپ قالغا-
نىدى.

پاراخوت ناھايىتى ئاستا ماڭاتتى، شۇڭا بىز نىژنى
شەھىرىگە بىرنەچچە كۈندە ئاران يېتىپ باردۇق، گۈزەل
تەسىراتلار بىلەن تولغان دەسلەپكى بىرنەچچە كۈن ھې-
لىمۇ ئېسىمدە ئېنىق تۇرۇپتۇ. مەن ئەتىدىن كەچكىچە
پاراخوتنىڭ پالوبىسىدا مومام بىلەن بىللە يۈردۈم. مومام
يۈزىدىن نۇر چاقنىغان، خۇشاللىقىدىن كۆزلىرىنى يۈ-
غان ئاچقان ھالدا، پاراخوتنىڭ ئۇ بېشىدىن بۇ بېشىغا
ئۆتەتتى.

ئۇ پات- پاتلا روھلىنىپ، قىرغاققا قاراپ، كۆزلى-
رىگە لىق ياش ئالغان ھالدا، ئۈنچىقماي تۇرۇپ قالاتتى.
مەن ئۇنىڭ يوپىكىسىدىن تارتىپ: «نېمىشقا يىغلايسىن؟»
دېدىم.

— قەدىرلىكىم، خۇشاللىقىمىدىن يىغلاۋاتىمەن،
قېرىپ قالدىم، يېشىمۇ ئاتمىشتىن ئاشتى، — دېدى
مومام.

مومام ماڭا قاراقچىلار، ئەۋلىيالار، ھەر خىل دەھ-
شەتلىك ھايۋاناتلار ۋە جىن- شەيتانلار توغرىسىدىكى
چۆچەكلەرنى ئېيتىپ بېرەتتى. مومام چۆچەكنى تۆۋەن
ئاۋاز بىلەن سىرلىق قىلىپ ئېيتىپ بېرەتتى. مەن ھەر
قېتىم ئاڭلاپ بولۇپ، «يەنە بىرنى ئېيتىپ بەر!» دەپ

تۇرۇۋالاتتىم. ئەتراپىمىزغا بىر توپ ساقاللىق ماتروسىلار ئولشىۋېلىپ، ئۇلارمۇ چۆچەكنى ئاڭلاپ كۈلۈشەتتى ۋە ئاڭلاپ بولۇپ: «موم، يەنە بىرنى ئېيتىپ بېرىڭا» دېيىشەتتى.

ئانام پاراخوتنىڭ پالوبىسىغا ئاندا-ساندا چىقاتتى، ئۇ ھەمىشە بىزدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ ئۈنچىقماي يۈرەتتى. بىر قېتىم ئۇ مومامغا قاتتىقلا تېگىپ: — ئانا، كىشىلەر سىزنى مەسخىرە قىلىپ كۈلۈ-شۈۋاتىدۇ! — دېدى.

— ئۇلار بىلەن نېمە كارىم! — دەپ پەرۋاسىزلا جا-ۋاب بەردى مومام، — بوپتۇ كۈلۈشۈۋەرسۇن، كۈلۈپ كۆڭلى ئېچىلىپ قالسۇن!

نىژنى شەھىرى كۆرۈنگەندە، مومامنىڭ بالىلاردەك خۇشال بولۇپ كەتكىنى تېخىچە ئېسىمدە تۇرۇپتۇ. ئۇ مېنىڭ قولۇمدىن تارتىپ ۋارقىراپ:

— قارا، قارا، نېمىدېگەن گۈزەل — ھە، مانا ئۇ نىژنى ئاھ پەرۋەردىگارم، ئۇ خۇددى پەرىشتىلەر تۇرىدىغان جاي. غىلا ئوخشايدۇ، — دېدى. ئۇ ئانامغا يالۋۇرغاندەك قىلىپ: — سەنمۇ بىر قارىغىنا، ئېسىڭدىن چىقىپمۇ كەت-كەندۇ؟ قارىغىنا، كۆڭلۈڭ ئېچىلىپ قالىدۇ، — دېدى. ئانام بولسا كۆڭۈلسىزلا كۈلۈمسىرەپ قويدى.

پاراخوت دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدا توختىدى، ئادەم

بىلەن لىق تولغان يوغان بىر قەيىق بىزنىڭ پاراخوتقا قاراپ يېقىنلىشىپ، تۆۋەن چۈشۈرۈلگەن شوتىغا ئىلمەك ئارقىلىق تۇتاشتى، كىشىلەر بىر-بىرلەپ قەيىقتىن پاراخوتنىڭ ئۈستىگە چىقىشقا باشلىدى، ئورۇق بىر بوۋاي ھەممىنىڭ ئالدىدا ئالدىراپ چىقىۋاتاتتى.

— دادا! — ئانام بوغۇق ئاۋازى بىلەن قاتتىق ۋار-قىراپ، ئۆزىنى ئۇنىڭ قوينىغا ئاتتى.

مومام پىرقىرىغۇچقا ئوخشاش پىر-پىر ئايلىنىپ، بىردەمدىلا ھەممەيلەن بىلەن قۇچاقلىشىپ، سۆيۈشۈپ چىقتى. ئۇ مېنى ئادەملەرنىڭ ئالدىغا ئىتتىرىپ، ئالدى-راشلىق بىلەن:

— بۇ تاغاڭ مىخائىل بولىدۇ، مۇنۇ تاغاڭ ياكوفى ... ھامماڭ ناتالىيە، بۇ ئىككىسى بىر نەۋرە ئاكىلىرىڭ بولىدۇ، ئىككىلىسىنىڭ ئىسمى ساشا، مانا بۇ بىر نەۋرە ھەدەڭ كاتىرىنا. بۇلار بىزنىڭ ئۇرۇق-تۇغقانلىرىمىز، كۆپمىكەن؟ — دېدى. بوۋام مېنى كىشىلەرنىڭ ئارىسىدىن تارتىپ چىقىرىپ، بېشىمنى سىلىغان ھالدا:

— سەن كىم بولىسەن؟ — دەپ سورىدى ۋە مەن جاۋاب بەرگىچە، مېنى بىر چەتكە ئىتتىرىپ:

— ئۈستىخانلىرى دادىسىغا ئوخشايدىكەن... پاراخوت-تىن چۈشۈڭلار، — دېدى.

پاراخوتتىن چۈشتۇق. بىز بىر توپ ئادەم بولۇپ،

ئېدىرنى بويلاپ ماڭدۇق. بوۋام بىلەن ئانام ھەممىنىڭ ئالدىدا كېتىپ باراتتى. ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئىككى تاغام ئۈنچىقماي ماڭدى. تاغام مىخائىل چاپلىرىنى سىلىق قىلىپ تارىغان، قارىماققا بوۋامغا ئوخشاش ئورۇق ئىدى؛ تاغام ياكوفنىڭ چېچى ئاق سېرىق ئىدى؛ يەنە بىرنەچچە سېمىز ئايال ۋە ئالتە بالا بار ئىدى. بۇلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭدىن چوڭ ئىدى، ھەممىسى ئون چىقارماي ئالدىغا قاراپ كېتىپ باراتتى.

چوڭلارمۇ، كىچىكلەرمۇ ھېچقايسىسى ماڭا ياقمىدى. مەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزۈمنى يات كىشىدەك ھېس قىلدىم. ھەتتا موماممۇ مېنىڭدىن يىراقلاشقانداك تۇيۇلدى. بولۇپمۇ بوۋام ماڭا ياقمىدى. مەن شۇ زامات ئۇنىڭ قىياپىتىدىن بىر خىل دۈشمەنلىكنى سەزگەندەك بولدۇم، ئۇ مەندە ئۆزىگە نىسبەتەن بىر خىل ئالاھىدە دىققەت - ئېتىبار ۋە قورقۇنچ ئارىلاش قىزىقىش پەيدا قىلدى.

بىز ھويلىغا كىردۇق. ھويلىمۇ ناھايىتى يېقىمىسىز، سۆرۈن ئىدى. ھويلىنىڭ ھەممە يېرىگە ھۆل رەختلەر ئېسىلغان، يوغان تۇڭلاردا ھەر خىل رەڭلىك سۇلار تۇراتتى، بۇ تۇڭلاردىمۇ رەختلەر چىلاقلىق تۇراتتى. بىر بۇلۇڭدىكى ئۆرۈلۈپ كېتەي دەپ قالغان پاكىز ئۆينىڭ ئىچىدە مەشتىكى ئوت لاۋۇلداپ يېنىۋاتاتتى،

مەشنىڭ ئۈستىدە بىرنەرسە قايناۋاتاتتى، كىمدۇ بىرى
يۇقىرى ئاۋازدا: «ساندال ئاچ قىزىل - سۇلفات» دېگەندەك
غەلىتە سۆزلەرنى دەۋاتاتتى.

2

تەسۋىرلەپ بولمايدىغان دەرىجىدىكى غەلىتە تۇرمۇش
كىشىنى ھەيران قالدۇرغۇدەك سۈرئەت بىلەن داۋام قىل-
مىشقا باشلىدى. مەن بۇ تۇرمۇشنى گويا رەھىمىدىل ۋە
ئاق كۆڭۈل بىر دانا ئادەم ئۈستىلىق بىلەن ئېيتىپ
بەرگەن پاجىئەلىك بىر چۆچەكتەك ئەسلىمەن. ئاشۇ بىر
توپ «ئەخمەقلەر ئائىلىسى» نىڭ قاراڭغۇلۇققا پاتقان
تۇرمۇشىدا رەھىمسىز ئىشلار بەك كۆپ ئىدى.

بوۋامنىڭ ئائىلىسى كىشىلەر ئارىسىدا بولىدىغان
قاتتىق ئۆچ - ئاداۋەت بىلەن تولغانىدى، بۇ ئۆچ - ئاداۋەت
چوڭلارنىلا زەھەرلەپ قالماي، كىچىك بالىلارنىمۇ مەپ-
تۇن قىلىۋالغانىدى. كېيىنرەك مومامدىن ئاڭلاپ بى-
لىشىمچە، ئانامنىڭ كېلىشى بىلەن، ئۇنىڭ ئىككى
ئىنىسى بوۋامدىن ئايرىلىپ تۇرۇشنى قاتتىق تەلەپ
قىلىۋېتىپتۇ. ئانامنىڭ تۇيۇقسىز قايتىپ كېلىشى ئۇلار-
نىڭ بۆلۈنۈپ چىقىش نىيىتىنى تېخىمۇ كۈچەيتىپتۇ.
ئانام ئۆز ۋاقتىدا بوۋامنىڭ رازىلىقىغا قارىماستىن «ئۆز